

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2026-06-01

SBN 2026-08-25

Ärendenummer SBF-2026-00642

Handläggare

Robin Barnholdt

Telefon: 031 368 18 94

E-post: robin.barnholdt@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på uppdrag om lösningar på hemsortering i kulturhistoriskt värdefulla och trångbebyggda områden såsom Trädgårdsstaden Änggården

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden:

1. Uppdraget att utreda om det finns behov att i större utsträckning anpassa stadens avfallshantering till kulturhistoriskt känsliga miljöer och återkomma till nämnden med förslag på fortsatt hantering och i vilka områden en eventuell anpassning bör gälla, förklaras för fullgjort.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsförvaltningen fick 2026-02-24 §140 i uppdrag att utreda om det finns behov att anpassa stadens avfallshantering till kulturhistoriskt känsliga miljöer och ge förslag på fortsatt hantering och områden för en eventuell anpassning.

Stadsbyggnadsförvaltningen har utrett frågan ur kulturmiljöperspektiv. Arbetet har skett i dialog med Kretslopp och Vatten.

Stadsbyggnadsförvaltningen delar yrkandets andemening om omhändertagandet av kulturhistoriska värden i staden. Ur kulturmiljösynpunkt är platsspecifika lösningar att föredra framför mer generellt hållna stadenövergripande kriterier för undantag.

Stadsbyggnadsförvaltningen delar Kretslopp och Vattens bedömning att de kriterier för undantag mot gällande lagstiftning som tillämpas i Stockholm inte bör genomföras i Göteborg. Staden bör ha en gemensam bedömningsgrund för att tillsammans med fastighetsägaren konstatera att de inte har möjlighet att själva lösa förpackningsinsamling på egen mark och gemensamt hitta lösningar för fastigheten i dessa fall. Bedömningen ska ske individuellt i varje enskilt fall, utifrån fastighetens faktiska förutsättningar och förutsättningarna i närområdet.

Det finns en konsensus inom stadens kulturmiljöfält att de tre sorteringskärlen inte utgör en förvanskning som ska utgöra grund för något generellt undantag. Varje eventuell ombyggnation kommer att prövas i enlighet med PBL och för dessa är de platsspecifika förutsättningarna nyckeln till en godtagbar lösning ur kulturmiljöperspektiv.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Det föreslagna ställningstagandet att inte införa generella undantagsregler likt Stockholm medför inga omedelbara ekonomiska konsekvenser för stadsbyggnadsnämnden.

Kretslopp och Vatten föreslås få samordningsansvar. Något större krav på personella resurser för kommunal samordning under införandeperioden kan väntas. Primärt innebär det något utökad vägledning från Bygglovsavdelningen samt möjligen stöd av antikvarisk resurs om behov finns. Samarbetet förvaltningarna emellan finns redan idag och i samarbetsgrupp med kontaktpersoner bör arbetet kunna effektiviseras och inte utställa några ökade personella resurser på sikt.

Avfallshantering är fastighetsägarens ansvar och för de allra flesta fastighetsägare kommer implementeringen av de nya reglerna inte att innebära några ökade kostnader. För småhusägare finns möjligheten att enbart använda sig av de tre kärnen utan till- eller ombyggnader. Då de inte behöver stå framme annat än vid tömning finns inga krav på några byggnationer eller inramningar av kärnen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Svaret på uppdraget har i sig ingen direkt påverkan ur ekologisk dimension utan det är hur förslagen tillämpas i praktiken som kan ge effekt. En plats som är bra och lättillgänglig för de boende bidrar till bättre sortering, vilket bidrar positivt till den ekologiska dimensionen genom ökad materialåtervinning.

Bedömning ur social dimension

Svaret på yrkandet har i sig ingen direkt påverkan ur social dimension utan det är hur förslagen tillämpas i praktiken som kan ge olika effekter.

Kretslopp och Vatten framför i sitt svar att ”allmänna offentliga och obebakade samlingsplatser riskerar att bidra till ökad nedskräpning. Sådan nedskräpning kräver löpande städinsatser och medför både resursförbrukning och negativ påverkan på närmiljön. Trots särskilda städresurser är det i praktiken svårt att upprätthålla en tillfredsställande standard vid vissa av dessa platser”.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

1. Yrkande från M, D, L, SD 2026-03-18, Samverkan för lösningar på hemsortering i kulturhistoriskt värdefulla och trångbebyggda områden såsom Trädgårdsstaden Änggården.
2. Bilaga ”Svar på uppdrag angående Samverkan för lösningar på hemsortering KOV-2026-00159”

Ärendet

Stadsbyggnadsförvaltningen fick 2026-02-24 §140 i uppdrag att utreda om det finns behov att i större utsträckning anpassa stadens avfallshantering till kulturhistoriskt känsliga miljöer och återkomma till nämnden med förslag på fortsatt hantering och i vilka områden en eventuell anpassning bör gälla. Inriktningen ska vara att fastighetsnära sopsortering ska vara möjlig. I yrkande från M, D, L, SD föreslogs att införa kriterier likt Stockholm stads där ”Samverkan för lösningar på hemsortering i kulturhistoriskt värdefulla och trångbebyggda områden såsom Trädgårdsstaden Änggården”. Stadsbyggnadsförvaltningen har utrett frågan ur kulturmiljöperspektiv. Arbetet har skett i dialog med Kretslopp och Vatten.

Yrkandets förslag till beslut var följande punkter:

- att snarast återkomma med hur kriterier liknande Stockholms kan införas i Göteborg.
- att redovisa vilket stöd som behövs från övriga förvaltningar i Göteborg för att dessa kriterier ska fungera i praktiken
- att pröva möjligheten att överlåta befintliga återvinningsplatser till fastighetsägareföreningar för gemensam användning
- att med rimlig noggrannhet redovisar vilka kostnader som borde betalas av producentansvaret men som hamnar på fastighetsägarna.

Parallellt med Stadsbyggnadsförvaltningens svar har också Kretslopp och Vatten hanterat frågan ur sitt perspektiv. Avstämningar mellan förvaltningarna har skett kontinuerligt.

Bakgrund

Fastighetsnära insamling av förpackningar innebär att hushåll ska kunna sortera och lämna sitt förpackningsavfall i eller i nära anslutning till den fastighet där avfallet uppstår. Kravet följer av ändringar i Miljöbalken, Avfallsförordningen och tillhörande lagar om producentansvar. Det syftar till att öka tillgängligheten för hushållen vilket i sin tur syftar till att öka materialåtervinningen. Insamlingen ska vara kontinuerligt tillgänglig och ändamålsenlig, vilket ställer krav på både kommun och fastighetsägare.

För vissa fastighetsägare kan detta vara svårt att genomföra. Äldre byggnader saknar ofta förutsättningar för dagens krav, och anpassningar kan försvåras av utrymmesbrist, arbetsmiljökrav, begränsad marktillgång samt bestämmelser i detaljplaner.

I Stockholm tillämpas en undantagsmodell där fastigheter, under vissa förutsättningar såsom utrymmesbrist, oskälig kostnad och bevarande av värdefull kulturmiljö, kan hänvisa boende till närliggande allmänna insamlingsplatser. Stockholm har därför beslutat om att behålla sina återvinningsstationer. Kretslopp och vatten gör bedömningen att detta strider mot gällande regelverk.

Redan när Stockholm införde obligatorisk matavfallsinsamling identifierades utmaningar kopplade till utökad sortering, särskilt för fastigheter inom kulturhistoriskt värdefulla miljöer. I Stockholm är sådana miljöer i hög utsträckning samlade i stora sammanhängande områden, exempelvis Gamla Stan, vilket medför mer

omfattande och systematiska begränsningar för fastigheters möjligheter att ordna förpackningsinsamling.

Förvaltningens bedömning

Göteborgs geografi och stadsbebyggelse kan till viss del jämföras med Stockholm men väsentliga skillnader finns där de kulturhistoriska miljöerna i Göteborg inte begränsar införandet av förpackningsinsamling i hela områden utan snarare påverkar enskilda fastigheter. I Göteborg finns utmaningar för vissa fastighetsägare att bygga ut förpackningsinsamling men det bedöms vara ett mindre utbrett problem och dessa fastigheter är mer spridda över staden. Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning är därför att behovet av en undantagsmodell av det slag som tillämpas i Stockholm är mindre i Göteborg.

Det finns enskilda fastigheter där förpackningsinsamling är svår att införa inom fastigheten. Lösningar för dessa behöver utredas individuellt utifrån specifika förutsättningar på fastigheten och dess omgivning. Detta arbetssätt tillämpas redan idag, genom Kretslopp och vattens dialog med fastighetsägare och tillsammans med övriga förvaltningar som äger eller förvaltar stadens mark.

Bygglovsavdelningen har rutiner för hanteringen av frågorna och gränsdragningen mellan icke lovpliktiga åtgärder och när de innebär bygglovprövning är väl avvägd. Kulturmiljövärdena är ibland avgörande för den utökade bygglovplikten för avfallshanteringen (i linje med PBL 2025) och således ramarna för individuell prövning där förutsättningarna för att omhänderta kulturvärdena är goda.

Det finns konsensus inom stadens kulturmiljöfält att de tre kärn som var fastighetsägare ska använda inte utgör en förvanskning som ska utgöra grund för något generellt undantag. Varje eventuell ombyggnation kommer att prövas i enlighet med PBL och för dessa är de platsspecifika förutsättningarna nyckeln till en godtagbar lösning ur kulturmiljöperspektiv.

Jenny Adler

Avdelningschef Strategi och taktik